Financované Európskou úniou

PROGRAM SLOVENSKO

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hodnotenie efektivity intervencií REACT-EÚ a prínosov v oblasti odborného vzdelávania v podmienkach Slovenska

Závery hodnotenia

2025

Účelom hodnotenia bolo poskytnúť prehľad o efektívnosti a výsledkoch intervencií financovaných zo zdrojov REACT-EU v programovom období 2014 – 2020 v podmienkach Slovenska na základe informácií zistených v iných realizovaných hodnoteniach v Integrovanom regionálnom operačnom programe SR 2014 – 2020, Operačnom programe Ľudské zdroje SR 2014 – 2020 a Operačnom programe Efektívna verejná správa. Cieľom hodnotenia bolo taktiež posúdiť vplyv, resp. efekty podpory odborného vzdelávania a prípravy. Hodnotenie posudzovalo projekty, resp. intervencie realizované v období od januára 2021 do septembra 2024.

Iniciatíva REACT-EU bola reakciou Európskej únie na koronakrízu a financovanie opatrení na nápravu jej dôsledkov. V prvej fáze na rok 2021 mala Slovenská republika k dispozícii 616 mil. EUR (1. tranža REACT-EU) a na rok 2022 129,20 mil. EUR (2. tranža REACT-EU). Podpora z REACT-EU sa zameriavala na nasledovné oblasti:

- v rámci OP ĽZ: podpora zamestnanosti znevýhodnených a mladých UoZ, podpora odborného vzdelávania a prípravy na trh práce v BBSK, finančná podpora zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb a vybraných subjektov sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately počas 2. vlny pandémie, podpora aktivít ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, podpora dlhodobej zdravotnej starostlivosti, poskytovanie miestnych občianskych poriadkových služieb v obciach s prítomnosťou MRK, udržanie pracovných miest SZČO v čase krízy, zlepšenie dostupnosti vzdelávania na stredných školách počas pandémie, podpora opatrovateľskej služby;

- v rámci IROP: budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej infraštruktúry, zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy, zvyšovanie kapacít ZŠ v BSK a počtu žiakov SOŠ na praktickom vyučovaní v BBSK, podpora vyššej energetickej výkonnosti bytových domov, zelenej infraštruktúry, resp. regenerácie vnútroblokov sídlisk a podpora kultúrnych inštitúcií;

- v rámci OP EVS: zabezpečovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti a stabilizácia zdravotného personálu počas pandémie, zabezpečovanie všetkých podporných činností zo strany príslušníkov PZ SR a HaZZ SR (t.j. zamestnancov v „prvej línii“) a poskytnutie finančnej podpory týmto pracovníkom.

METODICKÝ PRÍSTUP

Z hľadiska metodiky hodnotenie posúdilo realizáciu projektov a intervencií prostredníctvom nasledovných troch prístupov, a to

- **exploratívnou analýzou** skúmajúcou zrealizované projekty v PO 2014 – 2020 z iniciatívy REACT-EU v rámci IROP, OP ĽZ, OP EVS;

- **metahodnotením,** t.j. metaanalýzou uskutočnených 5 hodnotení intervencií financovaných z REACT-EU v rámci OP ĽZ, IROP a OP EVS; a

- **kontrafaktuálnym hodnotením –** porovnaním efektov **podpory odborného vzdelávania a prípravy** so situáciou bez poskytnutia takejto podpory, kde predmetom hodnotenia bola realizácia národného projektu „Posilnenie regionálneho riadenia v oblasti odborného vzdelávania a prípravy smerom k zlepšeniu kvality, atraktivity a vyššej orientácii na trh práce v Banskobystrickom kraji (BBSK)“ a realizácia dopytovo-orientovaných projektov v rámci výzvy OP ĽZ – Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou.

Vyššie uvedené metahodnotenie nadviazalo na analýzu dát z informačného systému ITMS2014+ a zameralo sa na hodnotenie intervencií financovaných z iniciatívy REACT-EU na základe informácií z už vykonaných hodnotení operačných programov.

Hodnotenie efektov podpory odborného vzdelávania a prípravy využilo kvantitatívne aj kvalitatívne metódy. Kvantitatívne hodnotenie skúmalo projekty, ktoré priamo podporili 74 stredných odborných škôl sumou 15,093 mil. EUR. Tieto školy s 25 219 žiakmi tvorili intervenčnú vzorku. Kontrolná vzorka bola vytvorená zo základného súboru 346 ostatných stredných odborných škôl so 109 910 žiakmi, ktoré podporu v rámci tejto výzvy nedostali. Efekty intervencií boli v prvej fáze hodnotené s využitím postupov faktorovej a regresnej analýzy s cieľom determinovať vplyv sociálno-ekonomického prostredia a teritoriálnych faktorov na úspešné absolvovanie maturitného a nematuritného štúdia a následné uplatnenie na trhu práce. Metóda Difference in Differences a metóda syntetickej kontroly boli použité na hodnotenie vplyvu intervencií porovnaním s kontrolnou skupinou, resp. so syntetickou „dvojičkou“. Kvalitatívne metódy využili predovšetkým polo-štruktúrované rozhovory, ktoré sa sústredili na témy týkajúce sa vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov škôl, práce mentorov, spolupráce so zamestnávateľmi, inovácií študijných odborov ako aj fungovania modelu regionálneho riadenia. Ďalšie informácie boli doplnené z fokusových skupín a skupinových rozhovorov.

HLAVNÉ ZÁVERY

AKÝM SPÔSOBOM BOLI VYUŽITÉ NENÁVRATNÉ GRANTY Z HĽADISKA HOSPODÁRSKEJ ČINNOSTI, TYPOV PRÍJEMCOV PODPORY A UKAZOVATEĽOV?

Exploratívna analýza údajov z MIRRI, MPSVaR a ITMS2014+

1525 projektov podporených z REACT-EÚ v hodnote 717,6 mil. EUR

Priemerná dĺžka projektu 15,23 mesiaca.

Národné projekty realizované v rámci OP EVS a OP ĽZ

Národné projekty sú komplexnejšie, nakoľko mali v priemere dlhšiu dobu realizácie aktivít v dĺžke 29 mesiacov. V rámci REACT-EÚ bolo úspešne ukončených 15 národných projektov s priemernou zazmluvnenou sumou 24 mil. EUR.

Najväčší počet zrealizovaných projektov implementovala verejná správa rozpočtové a príspevkové organizácie v počte 1035

Intervencie REACT-EÚ boli realizované ako národné projekty (OP EVS, OP ĽZ) alebo dopytové projekty (IROP, OP ĽZ). Časť finančných prostriedkov bola realizovaná ako návratná forma pomoci (zvýhodnené úvery) na obnovu bytových domov. Verejná správa realizovala 1035 projektov, pričom hlavnými cieľmi boli zlepšenie efektívnosti inštitúcií, podpora trhu práce a rozšírenie kapacít základných a stredných odborných škôl a zlepšenie dostupnosti vzdelávania. Súkromný sektor a neziskové organizácie mali menší podiel projektov, ktoré smerovali výhradne do oblasti zamestnanosti a sociálnej inklúzie. Obchodné spoločnosti implementovali 391 projektov z OP ĽZ.

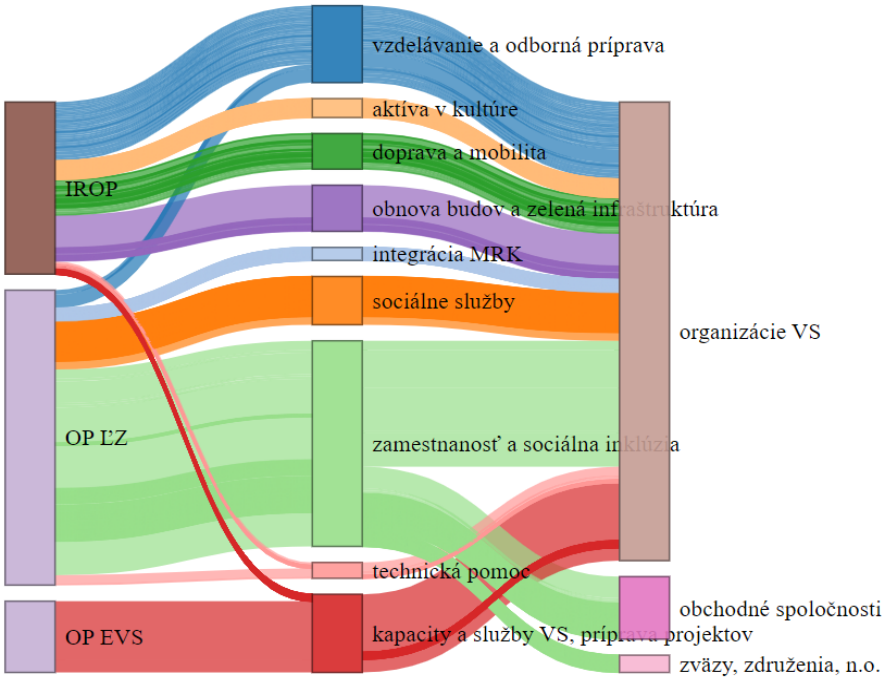

Nenávratný grant predstavoval najväčšiu formu podpory až 93,95 % všetkých zazmluvnených projektov REACT-EÚ	Podpora prostredníctvom finančných nástrojov tvorila iba 6,05 % prostriedkov v hodnote 47,80 mil. EUR, ktoré boli použité na poskytovanie zvýhodnených úverov na zlepšenie energetickej efektívnosti bytových domov prostredníctvom komplexnej alebo čiastočnej obnovy. Úverový fond bol tvorený zo zdrojov IROP a Štátneho fondu rozvoja bývania.
Celková miera efektivity intervencií REACT-EU dosiahla úroveň 77 %	Z priebežných údajov vychádza, že stanovené ciele na úrovni projektov nie sú v plnej miere naplnené. Výsledky projektov REACT-EU v rámci stanovených oblastí intervencií možno rozdeliť na oblasti s vysokou efektivitou s dosiahnutými výsledkami nad 100 %, oblasti s priemernou efektivitou v rozmedzí 50-100 % (štvrtina projektov dosahuje úroveň 97 až 100 % z cieľových hodnôt), oblasti intervencie s nízkou efektivitou pod 50 %. Ide o oblasť finančných nástrojov z dôvodu posunu lehoty na predloženie monitorovacej správy (mimoriadna monitorovacia správa bude predložená po nadobudnutí účinnosti dodatku k Zmluve o financovaní, ktorej predmetom sú aj merateľné ukazovatele).

KĽÚČOVÉ ZISTENIA Z ANALÝZY METÓD A VÝSLEDKOV EXISTUJÚCICH HODNOTENÍ OPERAČNÝCH PROGRAMOV (METAHODNOTENIE)

V akom kontexte sa využívajú rozličné metódy hodnotení implementácie alebo efektov?
Do akej miery hodnotenia poskytujú informácie o výsledkoch hodnotení?
Umožňujú merateľné ukazovatele efektívne stanovenie cieľov a monitorovanie?

Metahodnenie na základe informácii v Evaluačnej knižnici.

Sú potrebné zlepšenia v metódach, akými sú hodnotenia vykonávané a v ich dizajne	Dôraz na kvalitnejšie plánovanie a adekvátne hodnotiace metódy. Kombinácia kvantitatívnych a kvalitatívnych prístupov pre komplexnejšie zhodnotenie.
Dôraz na položenie správnych hodnotiacich otázok	Vo všeobecnosti je mnoho záverov zameraných na plnenie merateľných ukazovateľov programu, a nie intervenčnej logiky, čím tieto hodnotenia poskytujú veľmi málo informácií o skutočných vplyvoch intervencií REACT-EÚ
Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti intervencií ako výsledok metaanalýzy o ich účinkoch	Pozitívne účinky: OP ĽZ – podpora zamestnanosti znevýhodnených a mladých ľudí, finančná podpora pre zamestnancov počas 2. vlny pandémie, udržanie pracovných miest SZČO v čase krízy, integrácia MRK; OP EVS – podpora inštitúcií verejnej správy, finančná podpora zamestnancom v „prvej línii“ počas pandémie (zdravotníkom, policajtom, hasičom); IROP – verejná osobná doprava, cyklodoprava, zelená infraštruktúra Výzvy: krátkosť času na realizáciu projektov a administratívna náročnosť (sociálne a asistenčné služby), udržanie podporených pracovných miest po ukončení pomoci, nedostatok špecializovaného personálu (dlhodobá a paliatívna zdravotná starostlivosť), dostupnosť a získanie dát o výsledkoch podpory (doprava, energetická efektívnosť, inštitúcie v oblasti kultúry), špecifické problémy v oblasti vzdelávania

EFEKTY PODPORY ODBORNÉHO VZDELÁVANIA A PRÍPRAVY

Prispela intervencia k lepšiemu uplatneniu absolventov (duálneho) vzdelávania?
Mala podpora žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia vplyv na ukončenie formálneho vzdelávania a uplatnenie na trhu práce?
Zohľadňovala implementácia projektu meniacu sa situáciu na trhu práce?
Ako efektívne fungoval model regionálneho riadenia?

Kontrafaktuálne hodnotenie vplyvu odborného vzdelávania a prípravy (údaje CVTI, VDC, Eurostat, ŠÚ SR) doplnené o polo-štruktúrované rozhovory a fókusové skupiny.

Zlepšenie pracovnej inklúzie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	Sociálne zázemie a región sú kľúčové faktory úspešnosti štúdia. Žiaci zo znevýhodneného prostredia sa viac koncentrujú v nematuritných odboroch. Odporúča sa preto, venovať im špeciálnu pozornosť a zaviesť systémové opatrenia na podporu žiakov z marginalizovaných komunít (napríklad zavedením nových kvalifikačných systémov na rozvoj špecifických zručností – mikro-osvedčení).
Prepojenie štúdia s praxou je najmenej efektívne tam, kde je to najviac potrebné.	V najmenej rozvinutých regiónoch chýbajú partneri pre duálne vzdelávanie a prax zabezpečujú malé podniky, živnostníci alebo vlastné dielne, čo nie je plnohodnotná náhrada. Hodnotenie zdôrazňuje potrebu zjednodušiť administratívu duálneho vzdelávania a adekvátne podporiť všetky formy praktického vzdelávania.
Regionálne rozdiely	Najmenej rozvinuté okresy dostali menej finančných zdrojov a práve tam je prepojenie s praxou najmenej efektívne. Hodnotenie odporúča zvážiť výzvy špecificky zamerané len na najmenej rozvinuté okresy a nematuritné štúdium.
Školy získali know-how v oblasti marketingu, ale chýbajú im zdroje na pokračovanie.	Školy ocenili spoluprácu s metodickými inštitúciami, ale žiaci nemajú záujem o niektoré nové odbory požadované zamestnávateľmi. Hodnotenie navrhuje presunúť marketingové aktivity na regionálne centrá kariéry namiesto individuálnych škôl a zabezpečiť včasnú marketingovú podporu pri zavádzaní nových odborov v spolupráci so zamestnávateľmi.